העיריה מוכרת את הריאות הירוקות של תושביה - תמורת מיליונים

לפני כשבוע התעורר דייר בקומה הראשונה של בית ברחוב אלכסנדר ינאי שבצפון תל־אביב, וגילה כי נעלם אור היום מחלונו. מול החלון התנשא קיר־בטון ענקי, אטום. הקיר, כך הוסבר לו, משתייך לאגף המיזרחי של חניון־הענק שמקימה חברת נווה, לנוחיות הדיירים ש־יתגוררו בשלושת מיגדלי־הדירות שהיא מקימה בסמוך — ברחוב יהושע בן־נון, במקום בו שכן פעם בית־המיטבחיים.

במשך עשרים שנה היו תושבי רחוב אלכסנדר ינאי השקט שבצפון העיר מתעוררים לקול געייתן של פרות המובלות לשחיטה. בית־המיטבחיים יצר מיפגע צי־בורי ומירחד תברואתי. שנים רבות ניהלו תושבי האיזור מאבק להרחיקו משם. ה־מאבקים הוכתרו סוף־סוף בהצלחה, ובמשך עשר השנים האחרונות התחלפו היתושים בציפורים והסירחון העז באיזור שב להיות ריח עירוני „תקין". התושבים התעודדו בעיקר משמיעה שגונבה לאוזניהם, כי העירייה מתכוונת להקים במקום פארק צי־בורי, ריאה ירוקה שתשרת את איזור־המגורים היישן והצפוף.

אך התיקוות בירוק לא ארכו. בשנת 1969 החליטה עיריית תל־אביב, כי בשטח של בית־המיטבחיים הישן טמונים מיל־יונים רבים, שיוכלו לרפד מעט את קופתה הנקובה. הוועדה המקומית לתיכנון ולבנייה של העיר תל־אביב—יפו הגישה, איפוא, לוועדה המחוזית לבניין־ערים תוכנית, ש־על־פיה ייבנו במקום הפארק, שלושה מגדלי־שחקים שיכילו יחדיו כ־120 דירות־פאר. ולא שכחו מתכנני העיר לציין, שכל דירה תהיה מצויידת במקום־חנייה.

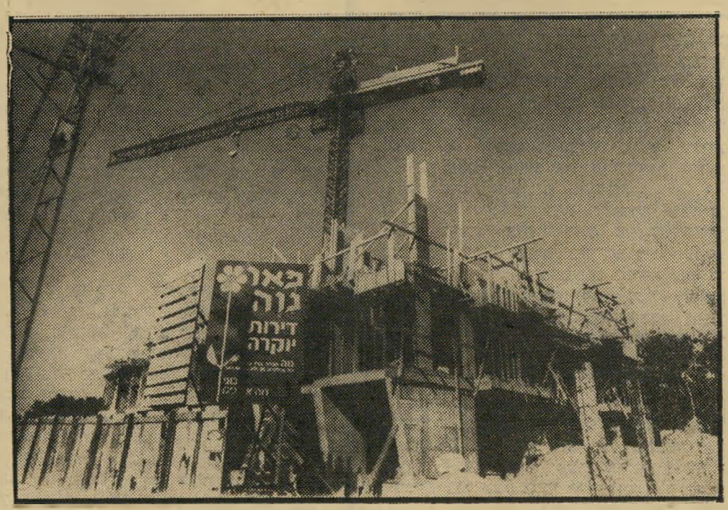

בניין־פאר מס' 1 ברח' יהושע בן־נון
„מרעילים אותנו!"

אבל העירייה אינה קבלן. השטח, שייעודו שונה, נמכר לחברת נווה כדי שזו תקים במקום פרוייקט־ענק למגורים. הפרוייקט החדש כולל שלושה מגדלי־שחקים שמאח־ריהם חניון תת־מיפלסי, המכיל לפחות 120 מקומות־חנייה. החניון פונה ממש אל תוך חלונותיהם של תושבי רחוב אלכסנדר ינאי, הנמוך בכמה מטרים מיהושע בן־נון.

חומת החניון, שיציקתה הולכת ונשלמת בימים אלה, מגיעה עד לגובה הקומה ה־שנייה של שישה מבתי הרחוב, ומסתירה מעיניהם את אור השמש.

במקום סירחון הפרות — יתעוררו ב־עתיד תושבי „שיכון הרומנים" הוותיק (שנבנה ב־1946), לקול התנועתן של 120 מכוניות מאחורי הידהודיו של קיר־בטון. ריאותיהם, שהספיקו בינתיים להתנקות קצת מסירחון השחיטה, יתמלאו באידים של גאזים רעילים, שכן פתחי־האיוורור של קומת־החנייה התת־קרקעית פונים היישר אל חלונות הקומה הראשונה שלהם.

תושבי אלכסנדר ינאי מרביתם פנסיו־נרים שאינם מנוסים במאבקים ציבוריים, וישכירת שירותיו של עורך־דין נראית להם כהוצאה של סכום־עתק. אלא שהגיעו גאזים עד נפש ואוכלוסיית הקשישים, שבחלקה החלה מתחלפת באחרונה וכוללת כבר כמה מישפחות צעירות, יוצאת למאבק.

עתה הסתבר להם, כי בשטח הבנייה — שולטים החזקים יותר.

תיקים נעלמים

חברת „נווה" פעלה באישור שניתן לה מן העירייה. יום אחד הובא טרק־טור, שהרס את גדרות הבתים מיספר 9, 7, 5, 3 באלכסנדר ינאי ואת מיתקני־האשפה הצמודים להם, ובמקומם הוחל בהקמתו של קיר־בטון.

ביום 29.8 הגישו כמה מהדיירים תלונה במישטרה על הסגת־גבול ופגיעה ברכוש. המישטרה לא ששה לקבל את התלונה, בטענה שממילא אין ביכולתה לעשות דבר. פניות הדיירים בכתב אל חברת נווה לא נענו. הפניות לעירייה נעצרו במזכירות.

ביום ה' 31.8, בילתה אחת הדיירות שעות ארוכות במישרדי מחלקת הנדסה של ה־עירייה, בניסיון לאסוף את מירב הנתונים הדרושים כדי להתחיל בביקור יסודי של הבנייה. לכאורה, אמור היה כל החומר להיות מרוכז בתיק אחד ולעמוד לרשות הציבור (בשעות הקבלה) — שכן מדובר בחומר שאושר כבר בוועדות המתאימות. אחרי המתנה ממושכת קיבלה את התיק המיוחל, מיספר 1069, אך כשהתחילה מעיינת בו באופן יסודי, התברר לה כי התיק אינו רלוואנטי כלל. כל החומר המצוי בו התייחס לשנים 72־1969, ושמה של נווה לא נזכר בו אף פעם אחת. אומנם, בהערה בכתב־יד צויין כי קיים חומר נס־פח, אך לחומר זה לא היה זכר בתיק. הדיירים פנו למהנדס העיר, מר מארק, שהסביר להם, בנימה מתנצלת למדי:

„עליכם לדעת שנעלמים תיקים בעירייה. מחר בבוקר תיערך ישיבת ועדת הבניין המקומית, ומר שמואל פן (סגנו של מר מארק) כנראה לקח את כל החומר לביתו, מחשש שאולי יבוא מישהו ויגסה להעלים את התיק. אנשים רבים, בעירייה, ובכללם קבלן ומהנדס, אמרו כי ידוע שקל מאד להעלים חומר מתיקי מחלקת־ההנדסה. כל אזרח רשאי לבקש תיק לעיון, תמורת הפקדת תעודת־זהות. כשמחזירים את התיקים, אין איש בודק את תוכנם.

הזמן החל דוחק. חברת נווה עש־תה בחצרות רחוב אלכסנדר ינאי כבתוך שלה. הקיר התרומם והלך, וביום השישי עמדה להתכנס ישיבת ועדה שאליה הוזמנו נציגי נווה אך לא נציגי הדיירים. אחד הדיירים, מר עמוס גפן, התקשר ב־יוזמתו למר יגאל גריפל, סגן ראש־העיר ויו"ר ועדת הבניין, והסביר לו את הבעייה באופן תמציתי. גריפל הצהיר: „הרישיון ניתן בטעות!"

הוא אף סיפר כי מהנדס העיר כבר פנה לאנשי נווה וביקשם להפסיק את הבנייה עד לבירור, אך בעונה בשלילה, והציע למר גפן, להימצא „במיקרה" בסביבת חדר ה־ישיבות של העירייה, בקומה ה־12, ביום שישי בשעה 8 בבוקר.

ביום ו', ה־1 בספטמבר, התכנסה ועדת־בניין־ערים המקומית בראשותו של יגאל גריפל ובהשתתפות כל נבחרי הציבור (ביניהם האדונים פרץ אוניקובסקי, קאנטור זיעניקלביץ) וכן מר שמואל פן, סגן־מהנדס העיר, המטפל בנווה.

קודם שהחלה הישיבה התרחשה דרמה קטנה במיסדרון, ליד חדר־הישיבות ישבה וחיכתה סוללה בת חמישה מאנשי נווה, וביניהם המנכ"ל אשר ארבל, האד־ריכל גרשון ציפור, והיועץ המישפטי של החברה. לידם ישב נציג דיירי הבתים באלכסנדר ינאי, עמוס גפן. אנשי נווה, שלא הכירו את גפן שוחחו ביניהם באופן חופשי.

היועץ המישפטי הסביר למנכ"ל שיש לו ניסיון רב בנושאים כאלה והציע: היות ושרחוב בן־גוריון גבוה מרחוב אלכסנדר ינאי — קודם כל יש למלא את השטח באדמה וליצור עובדות. ארבל שלח, בר־במקום, אחד מאנשיו, לתת הוראות לביצוע. פניהם חשכו במיקצת משנכנסו לאולם ה־ישיבות, וגילו מי האיש שישב עימם בחוץ.

הרעלה ברישיון

לגאל גריפל הציג את הבעייה בקצרה, ונתן את רשות הדיבור לעמוס גפן. זה תיאר את „מלכודת הגאזים" שלתוכה מכניסים כיום את תושבי אלכסנדר ינאי, וסיים במילים בוטות: **„אתם חוכים להרעיל אותנו!"**

על כך הגיב האדריכל ציפור: „נכון, אנחנו מרחיבים לבעייה, אבל יש לנו רי־שיון." גפן: „יש לכם רישיון פטירה!" ציפור: „נכון, יש בעייה, אבל אנחנו צרי־כים להתנות שם 120 מכוניות!"

אנשי נווה, שהיו עוייגים מאד בגישתם משך הישיבה כולה, התעלמו לחלוטין מכל היבט של בריאות התושבים באיזור, היבט שמשום־מה נעלם גם מעיני העירייה.

לזכותו של פרץ אוניקובסקי ייאמר, כי בשומעו את הדברים הצדיר שזוהי שערו־רייה. „אם בנייה צריכה לפגוע באיכות החיים," אמר, „לא צריך לבנות בתל־אביב!"

אנשי העירייה הציעו לחברת נווה למצוא פתרונות כלשהם, אך זו סרבה לשתף פעו־לה. לבסוף סוכם כי בניית חניון־הגאזים תיפסק עד יום ד' ה־6 בספטמבר, שבו ייגשו כל חברי הוועדה לשטח, להתרשם ממראה־עיניים.

אבל נווה היא חברה גדולה. היא יכולה להרשות לעצמה לעשות צחוק מהעירייה, מהדיירים, מכולם. ביום הראשון השבוע המשיכו בבניית חומת הבטון, תוך התעלמות גמורה מן ההסכם שהושג בעירייה. פקחי העירייה, שהוזעקו למקום בעקבות תלונות חוזרות ונשנות של הדיירים, אישרו ש־העבודה אכן נמשכת.

וזאז נזכר יגאל גריפל שהבחירות לרשו־יות המקומיות קרבות והולכות — ושלף מכיסו את קלף־הקסמים. הוא „גילה" כי נווה עדיין לא קיבלה רישיון־בנייה לשבי־הבניינים הנוספים, והכריז באוזני נציג הדיירים כי אם חברת נווה תסרב לשתף פעולה — יעכב את הוצאת הרישיונות הדרושים. הדיירים שקנו, או עומדים לק־נות, דירות בבתי נווה היקרתיים, יוזהרו כי הם קונים דירות בבתים שטרם קיבלו רישיון־בנייה.

אלא שאנשי נווה לא נבהלו, כנראה, גם מכך.

ביום שני, ה־4 בחודש, גילו פקחי העי־ריה כי החומה, שבבנייתה עוסקים אנשי נווה במרץ רב, פולשת לשטח שלגביו אין לה עדיין רישיון־בנייה. אחרי שראש העיר שלמה להט וסגנו, גריפל, ביקרו במקום והזינו עיניהם בנוף, הוציאה העירייה סוף־סוף צו להפסקת העבודה, ב־בית־המישפט העירוני. המישפט ייערך ב־יום החמישי השבוע.

אלא שזוהי רק תחילת הפרשה.

הדיירים עצמם אובדי־עצות, ומצפים שיוציאו את הערמונים מן ה־אש. הם מעיינים בהוצאת צו־מניעה נגד נווה, בטענה של מיטרד היחיד, אך מפ־חידים אותם בצורך להפקיד סכומי־ערבות עצומים (יחסיים לנזק העלול להיגרם ל־נווה) שכמעט שקשים סיכוי להפסידם. ה־פנסיונרים, המתקשים לשלם אפילו כמה עשרות לירות לוועד הבית, אינם יכדעים מניין יגייסו את הכסף לשכירת עורך־דין.

למזלם, נתלצו למאבק גם צעירי הדיירים, שמקרוב באו. זוגות צעירים, שהשתכנו בדירות אלכסנדר ינאי, הזולות יחסית ואשר ידם איננה משגת לקנות את דירות היוקרה של נווה שהזולה בהן מחירה כ־1.5 מיל־יון לירות. הצעירים טוענים שצריך ללכת עד הסוף, שאין כבר מה להפסיד משום שהצדק איתם — והקיר יעיד.

קיר־המריבה (בתחתית התמונה)
מכוניות במקום פרות